25 FESTIVAL DE MÚSIQUES DE TORROELLA DE MONTGRÍ

FUNDACIÓ CAIXA CATALUNYA

Exposició
12 juliol - 30 octubre
2005

L'ESPLENDOR DE LA RUÏNA

Sala d'exposicions de la Pedrera
Passeig de Gràcia, 92. 08008 Barcelona
Accés lliure

FUNDACIÓ CAIXA CATALUNYA

25 FESTIVAL DE MÚSIQUES DE TORROELLA DE MONTGRÍ

DEL 15 DE JULIOL
AL 19 D'AGOST DE 2005

DISSABTE, 13 D'AGOST
22.30 H • PLAÇA DE LA VILA

LA TRISTESA I ALEGRIA DEL NOU FADO

CRISTINA BRANCO
veu

CUSTÓDIO CASTELO
guitarra portuguesa

RICARDO DIAS
acordió diatònic

ALEXANDRE SILVA
piano

FERNANDO MAIA
guitarra baixa acústica

CRISTINA BRANCO
presenta ULISSES

Entre les intèrprets que han contribuït a la renovació d'aquesta forma d'expressió musical portuguesa tan tradicional hi ha Cristina Branco. Nascuda l'any 1972 a la localitat rural d'Almeirim, Cristina Branco es va criar allunyada de l'ambient de les cases de fado de Lisboa; de fet, els seus primers interessos musicals estaven relacionats amb el folk, el blues i la bossa nova, mentre que el fado el va descobrir més tard.

Amb motiu del seu divuitè aniversari, el seu avi li va regalar el disc *Rara e inédita*, de la il·lustre cantant Amália Rodrigues, considerada la intèrpret més important de fado del segle passat. Aquest moment, sens dubte, es pot qualificar de transcendental per a la trajectòria de Cristina Branco, sobretot tenint en compte el prestigi que ha assolit amb els anys. I és que la cantant portuguesa és actualment una de les principals representants del fado arreu del món, com demostren les crítiques laudatòries i les portades que ha protagonitzat en importants mitjans especialitzats.

Cristina Branco va haver d'interrompre la carrera de periodisme per dedicar-se professionalment al cant. Curiosament, el seu primer disc va ser enregistrat en viu i editat a Holanda, fet inusual en una persona encara desconeguda a Portugal. El seu treball artístic, però, va rebre l'impuls decisiu arran del contacte amb el guitarrista i compositor Custodio Castelo, amb qui Branco va enregistrar *Murmúrios*, el seu primer treball de difusió internacional.

Des de llavors, el seu nom artístic ha crescut considerablement als escenaris europeus, en els quals es presenta com una renovadora de la interpretació del fado. La seva proposta, tal com ha explicat ella mateixa, consisteix a procurar que la interpretació del fado no sigui, com passa sovint, d'un patetisme exagerat que acabi ofegant en llàgrimes la lletra de les composicions. A banda de fados tradicionals, Cristina Branco sol cantar poemes musicats i cançons folklòriques i populars, intentant connectar sempre la veu amb els poemes, els textos i l'acompanyament de Castelo i els seus amics.

Al treball *Sensus*, Cristina Branco s'acompanya novament de Castelo i d'una formació de músics integrada per guitarra portuguesa, guitarra tradicional, contra-

baix, viola i piano. En aquesta ocasió, la cantant ha volgut donar un sentit menys dramàtic a les cançons i accentuar-ne l'erotisme. Amb la senzillesa que l'ha caracteritzat sempre, Branco canta poemes de Shakespeare, Camões, Vinícius de Moraes i David Mourão-Ferreira, a més de recórrer al repertori de fado més tradicional i al cançoner popular amb peces com, per exemple, *O meu amor,* de Chico Buarque, una cançó que el brasiler solia cantar amb Marieta Severo i Elba Ramhalo. *Sensus* té un so elegant i refinat, ideal per gaudir a l'aire lliure en la temporada estival.

En cada àlbum de Cristina Branco hi ha, de manera més o menys conscient, la llavor del que el seguirà. Si Sensus, el disc anterior de la cantant portuguesa, era l'exploració del vessant eròtic de *Corpo iluminado*, el treball que l'havia precedit, si haguéssim d'analitzar l'evolució que el separa del darrer àlbum de la cantant, *Ulisses*, podríem situar-ne les arrels en les inflexions sud-americanes del *Soneto de separação* que va composar Custódio Castelo a partir d'un text de Vinícius de Moraes i d'*O meu amor*, de Chico Buarque, i destacar sobretot la irrupció del piano en la darrera cançó de Cristina.
Ulisses fa honor al seu nom: evocador de viatges, aventures, amors, encontres i comiats, el mite d'Ulisses podria haver estat l'origen de la saudade portuguesa, aquesta mena de nostàlgia fatalista marcada per l'espera i lligada al mar i a les incerteses vagues.

Hi ha una mica de tot en *l'Ulisses* de Cristina Branco. En primer lloc, una invitació al viatge, a un viatge que comença en la terra i la cultura portugueses. A través del disc, però, Branco ens porta a diferents terres, a diferents llengües: a l'Amèrica del Sud i, en concret, a l'Argentina amb *Alfonsina y el mar*, cantada - per descomptat- en castellà; a l'anglès amb *A case of you*, de Joni Mitchell; al francès amb l'adaptació musical del famós poema *Liberté*, de Paul Eluard, i fins i tot a l'Àfrica amb el tema *Choro*, inspirat en ritmes i cors d'aquest continent.
Pel que fa als músics, val a dir que Cristina Branco també arriba més lluny que en els àlbums precedents en incloure entre els seus acompanyants, a més dels inseparables Custódio Castelo (guitarra portuguesa), Alexandre Silva (guitarra espanyola) i Fernando Maia (baix), Miguel Carvalhinho a la guitarra clàssica i Ricardo Dias al piano, en un exemple clar d'unió harmoniosa entre tradició i modernitat.

CRISTINA BRANCO
O EL FADO MÉS ENLLÀ DEL FADO

L'endemà del triomf de la Revolució dels Clavells, en un Portugal alliberat per fi d'una dictadura de més de quaranta anys, es prohibia qualsevol emissió radiofònica de fados d'Amalia Rodrigues. La revolta dels capitans no podia sinó condemnar la diva i per extensió tot el fado com un art al servei del govern *salazarista*, un cant que amb la seva visió tràgicament resignada de l'existència s'havia convertit en un aliat estètic i ideològic òptim per al règim derrocat. Després d'anys d'opulència i glòria i de veure's utilitzat com a emblema i instrument del salazarisme, el

fado queia en desgràcia en favor d'expressions musicals conxorxades amb els nous temps, com ara la trova de protesta d'un José Afonso i la seva històrica *Grândola, vila morena*.

Aquella primavera de 1974 la petita Cristina no devia entendre gaire res dels fets que succeïen a la capital. Però el camí que havia de dur aquella nena de dos anys fins al món del fado ha seguit el mateix itinerari tortuós que ha hagut de recórrer el propi cant lisboeta en les darreres tres dècades. La biografia d'aquesta jove fadista és també la història del trencament i la reconciliació dels portuguesos amb la seva tradició musical més preuada.

Calgueren anys i canvis perquè la visió que els lusitans tenien del fado es desintoxiqués de connotacions polítiques i el redescobrissin en tot el seu esplendor netament poètic. Al principi, la gent, especialment els més joves -també la Cristina-, s'interessava per tot allò que no fos fado, qualsevol gènere de música que els empeltés amb la modernitat. Quan el Sr. Branco tingué l'extravagant idea de regalar-li a la seva filla de divuit anys un disc d'Amalia tot convidava, doncs, a pronosticar-li un fracàs. Per què aquell cop la noia no escoltà en la veu de la Rodrigues un cant antiquat i de dubtosa memòria, sinó una expressió artística de bellesa insospitada? Potser designis del destí, aquell *fatum* llatí que dóna nom al fado. O potser és que els temps ja estaven madurs per a un *Novo Fado*.

Branco ha restat dolor a la *saudade* per amarar-la d'erotisme tot cantant poetes moderns com Jorge Fernando, David Mourão Ferreira o l'holandès Jan Jacob Slauerhoff. Les melodies les posa el repertori clàssic, però sobretot el seu inseparable Custódio Castelo, excel·lent compositor i intèrpret del sistre o guitarra portuguesa que lidera el conjunt instrumental que acompanya Branco, on no hi falten tampoc la viola (així anomena el fado la guitarra clàssica o espanyola) i la *viola baixo per dar châo*, és a dir, donar el baix, proporcionar la base rítmica i harmònica al so del grup.

Cristina Branco és un dels últims exponents de la renovació del fado, un gènere que intèrprets com ella han reanimat fent-lo sortir de les inevitables *casas típicas*, els locals de fado del Bairro Alto lisboeta, perquè es passegés pels carrers de Salvador de Bahia o de Mindelo, a Cap Verd. Branco ha enriquit el seu cant amb tocs de samba, *bossa nova, flamenc, morma* , jazz i blues. Però el seu elegant i refinat fado *cançâo*, la cançó de fado avui predominant, no oblida tampoc la puresa tradicional del *fado castiço* d'Alfredo Marceneiro, Herminia Silva, Maria Teresa de Noronha o la pròpia Amalia. I malgrat tots els préstecs i influències musicals foràmies no hi ha marge per al dubte: canti el que canti sempre sonarà a fado.

Miquel Cuenca

C

2005

creació i pensament contemporanis

recerca

creació

difusió

espais i col·lectius

infraestructura

idees

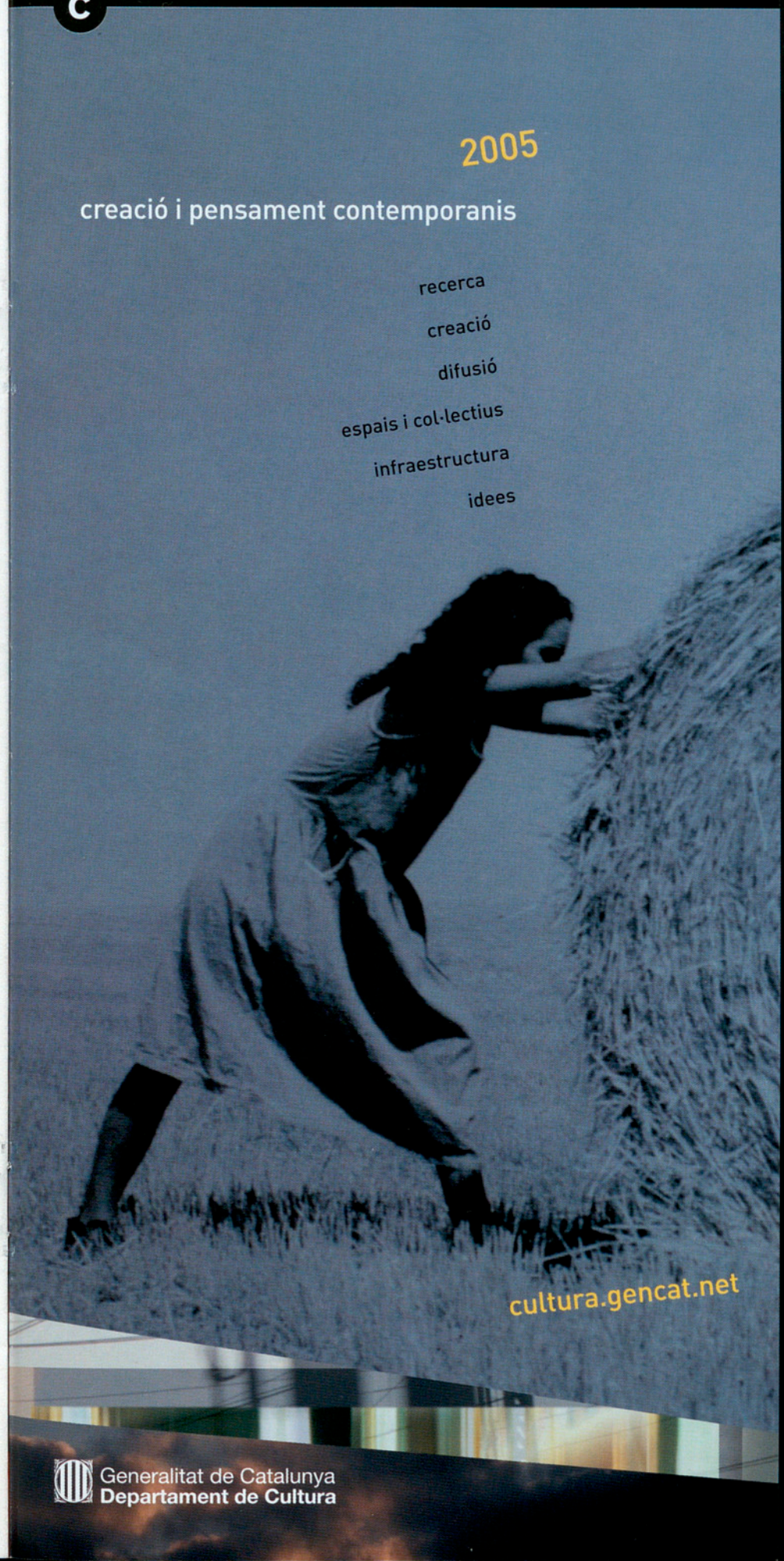

cultura.gencat.net

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

HO ORGANITZA

SECRETARIA:
Apartat de Correus núm. 70 • E-17257 • Torroella de Montgrí
T. 00 34 972 76 10 98 • **T.** 00 34 972 76 06 05
F. 00 34 972 76 06 48 • **E-m.** info@joventutsmusicals.com
www.festivaldetorroella.org

HI COL·LABOREN

FUNDACIÓ VILA CASAS

EL PAIS

Germans Radresa sa

PARRÒQUIA DE SANT GENÍS

HO PATROCINEN

AJUNTAMENT DE TORROELLA DE MONTGRÍ

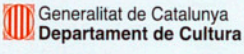

AMB LA COL·LABORACIÓ I EL PATROCINI DE

FUNDACIÓ CAIXA CATALUNYA